

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВДЛЕННЯ СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 20 (983)

Субота, 15 мая 1954 года

Цана 50 кап.

Памнажаць і замацоўваць поспехі сельскай самадзейнасці

Гараць час распачаць на вясцы. У поўным разгаре вясная сяўба.

Але як-бы ўвінна ні працавалі людзі — вечарам у сельскіх клубах і хатах-чытальнях гучыць песня, звяніць музыка. Пасля добрай працы хочацца весела адпачыць. Калгасны адпачынак — гэта ўжо не толькі звычайны вечарынак пад скрыпку з бубнам. Людзям хочацца паглядзець песню, музыку, паглядзець спектакль.

З невычэрпных крыніц народнай творчасці вырастаюць сотні і тысячы самадзейных калектываў, якія выконваюць высакародную ролю ідэянага і мастацкага выхавання народных мас.

Сельская мастацкая самадзейнасць — дзейны сродак у барацьбе за ажыццяўленне гістарычных пастаў ЦК КПСС аб уздыме сельскай гаспадаркі.

Але нельга спадзявацца, што самадзейныя калектывы будуць нараджацца самі на сабе і самі на сабе ўзнікнуць у іх песні, танцы, музыка. Тут патрэбна штодзённая і чужая дапамога з боку ўстаноў і арганізацый, на якія ўскладзены пачыненне абавязак кланіцыі аб расце і развіцці мастацкай творчасці народа.

Адным з важных мерапрыемстваў, якое павінна спрыяць развіццю народнай творчасці, будзе рэспубліканскі агляд сельскай мастацкай самадзейнасці, які патрабуе ў бліжэйшы час і закончыцца ў канцы года.

Агляды сельскай самадзейнасці праводзяцца не ўпершыню, але амаль кожны раз паўтаралася адна і тая-ж памылка: асноўная задача іх зводзілася да збору самых лепшых калектываў і асобных выканаўцаў для паказу на абласных і рэспубліканскіх аглядах. Зразумела, важна вырабляць лепшыя калектывы і паказваць іх у абласных цэнтры і тым больш — у Мінску. Такія паказы стымулююць далейшы творчы рост мастацкай самадзейнасці.

Але галоўнай мэтай аглядаў з'яўляецца выяўленне, арганізацыя і замацаванне новых калектываў, уцягненне ў мастацкую самадзейнасць новых тысяч народных талентаў. І вось гэтага мэта, як правіла, забывалася. Слабыя калектывы, якія не вылучаліся на раённых, абласных і рэспубліканскіх аглядах, заставаліся без увагі і ў большасці сваёй пастуюча разваліліся. У мінулых аглядах пераважала параднасць. Справа даходзіла да таго, што многія мастацкія кіраўнікі раённых дамоў культуры самі сабе рыхтавалі рэпертуар і выступалі на аглядах, замест таго, каб шукаць у вёсках і рыхтаваць новых выканаўцаў. Метадзеты дамоў народнай творчасці ў пераходны перыяд падрыхтоўкі да агляда выбіралі, звычайна, найбольш вылучылі калектывы, што ўжо неаднаразова выступалі на аглядах, і працавалі з імі, каб давесці іх да абласнога ці рэспубліканскага паказу.

Пасля аглядаў лепшыя калектывы і выканаўцы атрымлівалі прэміі. Гэта, безумоўна, правільна, але і тут дапускаліся памылкі. Праміручы той ці іншы калектыв, не заўсёды ўлічваліся, які аўтарытэт мае ён у сваім калгасе, раёне, ці даўно арганізаваны, як часта выступаў перад калгаснікамі і наколькі жыццёзольны.

Абласны і рэспубліканскі агляды павінны рыхтавацца вельмі старанна, пачынаючы з будучы характарызаваць сабой узровень творчых дасягненняў народнай самадзейнасці рэспублікі. Але на першым плане павінна стаць задача максімальнага пашырэння самадзейнасці ў калгасных масах за лік содняў і тысяч новых удзельнікаў, каб у кожным калгасе быў свой самадзейны мастацкі калектыв, які б стаў душой кожнага сельскага клуба і хаты-чытальні.

Даматчыся-ж гэтага значна цяжэй, чым падрыхтаваць абласны ці нават рэспубліканскі паказ лепшых калектываў. Тут патрэбна штодзённая праца, а галоўнае — жыццё, творчая ініцыятыва з боку дамоў народнай творчасці, культасветустановаў, абласных і раённых аддзелаў культуры.

А творчай ініцыятывай яшчэ вельмі мала. Інертнасць, шаблон, а часам і бюракратызм тут вельмі адчувальныя. У раённых дамоў народнай творчасці ўскладзены даўняй вера ў неадольную сілу метадычных п'ямаў і інструкцый. Ледзь не да кожнага свята ці кампаніі ў калектывы адно з другім ідуць гэты метадычны п'ямаў і інструкцыі, дзе даволі падрабязна перапісваюцца творы

ўсіх жанраў, якія пажадана выконваць у канцэртах. А ўдзельнікі самадзейнасці і самі не горш метадыстаў ведаюць, што і як выконваць, але справа ў тым, што сельскаму калектыву вельмі цяжка знайсці рэкамендаваны ў п'ямаў рэпертуар. І цяпер, напярэдадні агляда, рэспубліканскі Дом народнай творчасці распрацаваў чарговае метадычнае п'ямаў, не задумваючыся над тым, як-жа можна рэалізаваць яго. Падумаць-жа аб гэтым трэба было яшчэ задоўга да агляда, каб дапамачы сельскім калектывам не інструкцыймі і п'ямаўмі, а канкрэтнымі рэпертуарнымі выданнямі. Замест пераліку тых ці іншых вершаў, напрыклад, лепш было-б выдаць зборнік «Чытальнік-дакладатар», зборнік лепшых аповястанняў, гумарэсак, фелетонаў з сатырычных выданняў, прызначаных для канцэртнага выканання. А ў беларускіх паэтаў, празаікаў і фелетаністаў такіх твораў можна знайсці вельмі многа.

Для харавых калектываў трэба выдаць рэпертуарны зборнік песень Дзяржаўнага народнага хора БССР, распаўсюдзіць такія-жа чынам багаты і цікавы рэпертуар азербейскага хора над кіраўніцтвам Т. Лалацінай або хора Прысынкаўскай хаты-чытальні, якім кіруе самадзейны кампазітар П. Шыдлоўскі. У дамах народнай творчасці часта скардзяцца на нястачу песень для самадзейнасці, у той час, калі гэтых песень вельмі многа, траба толькі ўмець сабраць іх і зрабіць задабытак на асобных калектываў, дзе яны нарадзіліся, а ўсёй самадзейнасці.

Пакуль што нічога падобнага не робіцца для ўзбагачэння рэпертуара сельскай самадзейнасці, а рэпертуар — найбольш слабое звяно ў яе працы.

Цяпер павялічыліся рады калгаснай інтэлігенцыі. Інжынеры, механікі МТС, настаўнікі, спецыялісты сельскай гаспадаркі — гэта тая сіла, якая актыўна дапамагае сёння мастацкай самадзейнасці. Але арганізатарам не застаецца загадчык сельскай хаты-чытальні ці клуба. Больш-жа частка іх не ўмею іграць на інструментах, спяваць ці проста чытаць ноты. Якім-жа ініцыятарам можа быць такі загадчык?

У друку неаднаразова ўзнімаўся пытанне аб перабудове праграмы навучання ў Магілёўскім і Гродзенскім культасветных вучылішчах, якія рыхтуюць сельскіх культасветных работнікаў і выпускаюць іх без элементарных ведаў нотнай граматы і майстэрства мастацкага слова.

Напепа пытанне аб падрыхтоўцы ў Беларускай тэатральнай інстытуце, музычных школах і вучылішчах спецыяльнага кантынгенту кіраўнікоў сельскай самадзейнасці, бо значная частка мастацкіх кіраўнікоў і дырэктараў раённых дамоў культуры — людзі выпадковыя і не маюць да мастацтва ніякага дачынення. Чаго варты, напрыклад, такі факт, калі дырэктарам Кобрынскага Дома культуры прызначаны былі... загадчык лані. Якую кар'яру, акрамя школы, могуць прынесці для самадзейнасці такія кадры?

Многія сельскія драматычныя калектывы ставяць сёння шматлікія п'ямаў. Сярод іх — класічныя творы, у якіх нельга іграць з ільвяной барадой ці вусамі, падвязанымі ніткай, каб не абразіць эстэтычны густ калгаснага гаспадары. Тым не менш звычайны тэатральны клей, грыв сталі невырашальнай «праблемай» для сельскай самадзейнасці.

У рэдакцыю нашай газеты паступаюць шматлікія прэтэнзіі да Міністэрства культуры і тандэльных арганізацый БССР, якія не могуць забяспечыць спектаклі драматычных гурткоў аднаведным рэвізітам, грывам, а музычныя гурткі — інструментамі.

Аб усё гэтым і многіх іншых недахопах і развіцці калгаснай мастацкай самадзейнасці ў Міністэрстве культуры БССР даўно добра ведаюць, але карысці ад гэтага мала, бо ўсе гэтыя, высунытыя самі жывіцём, пытанні не знайшлі там яшчэ свайго канкрэтнага вырашання. Безумоўна, творчая ініцыятыва народа настолькі багатая і рознастайная, што мастацкая самадзейнасць знайдзе ў сабе сілы пераадолець шматлікія недахопы і цяжкасці. Але гэта не адзінае з адвадных арганізацый адказнасці за дапамогу народнай творчасці.

Рэспубліканскі агляд сельскай самадзейнасці будзе праверкай не толькі на дасягненні, але і ўмення дапамагчы не дзейнаму развіццю.

Святая песні

На святая песні ў Бабруйску 9 мая сабралася калія саркава тысяч працоўных горада. Шасцітысячны аб'яднаны хор у суправаджэнні духоўнага аркестраў выканаў «Гімн Савецкага Саюза», песні «Партыя — наш рулява», «Любы зоры залатыя», «Мы — беларусы» і іншыя. Танцавальныя групы паказалі «Беларускую сюіту», «Лявоніху»,

«Рускі танец». Добра выступілі калектывы Бабруйскага Дома піянераў. Амаль дзве гадзіны ішлі выступленні зводнага хора і калектываў мастацкай самадзейнасці. Вечарам на вуліцах горада адбываліся масавыя танцы. (Наш кар.)

Дэлегацыі ад Беларускай ССР на юбілейныя сесіі Вярхоўнага Савета РСФСР і Вярхоўнага Савета Украінскай ССР

Урад Беларускай ССР і ЦК КП Беларусі атрымалі запрашэнне ад Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў РСФСР накіраваць дэлегацыю ад Беларускай ССР на юбілейную сесію Вярхоўнага Савета РСФСР, якая адбудзецца 27 мая гэтага года ў Маскве.

Для ўдзелу ў рабоце юбілейнай сесіі

Урад Беларускай ССР і ЦК КП Беларусі атрымалі запрашэнне ад Прэзідыума Вярхоўнага Савета, Савета Міністраў Украінскай ССР і ЦК КП Украіны накіраваць дэлегацыю Беларускай ССР для ўдзелу ў рабоце юбілейнай сесіі Вярхоўнага Савета Украінскай ССР, прысвечанай 300-годдзю ўз'яднання Украіны з Расіяй, якая адбудзецца 22 мая гэтага года ў Кіеве.

Выступленні майстроў украінскага мастацтва ў Маскве

З нязменным і хваляючым поспехам праходзіць выступленні майстроў украінскага мастацтва ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве.

Вось ужо дзесяты дзень масквічы з выключнай цікавасцю сустракаюцца ў тэатрах, канцэртных залах, дамах культуры, фабрычных і заводскіх клубах з украінскімі пісьменнікамі і дзеячамі мастацтва. Асобы Украінскага тэатра оперы і балету пабывалі ў Кіеву, у Доме-музеі Чайкоўскага, сустраіліся з калгаснікамі Мажайскага раёна, з якімі даўно ўжо сапраўдна-цяжка калгаснікі Пераяслаў-Хмельніцкага раёна, наведлі вулгарыскай Маскоўскага басейна, рабочых маскоўскага завода «Чырвоны пролетары».

Вялікай павагі ў культурных жыццях сталіцы былі спектаклі Кіеўскага тэатра оперы і балету імя Т. Шаўчэнкі «Багдан Хмельніцкі», «Наталка-Палтаўка», «Маруся Багуслаўка» і «Князь Ігар». Гаспадары Масквы чакалі гэтыя спектаклі з асаблівай цікавасцю. Яшчэ перад а'ездзям у Кіеве тэатр паказаў спектакль «Багдан Хмельніцкі» ў новай рэдакцыі, і савецкая грамадзкая аданія яго, як высокае дасягненне украінскага опернага мастацтва.

Паказамі ў Маскве «Багдана Хмельніцкага» Кіеўскі тэатр оперы і балету з блізкавым поспехам апраўдаў гэтую ацэнку. Глыбока і ярка ў спектаклі раскрыта тэма барацьбы украінскага народа за

Вярхоўнага Савета РСФСР накіроўваецца дэлегацыя ў наступным складзе: тт. Гарбуноў П. С. — сакратар ЦК КП Беларусі (кіраўнік дэлегацыі), Александроўская Л. П. — галоўны рэжысёр Тэатра оперы і балету, народная артыстка СССР і БССР, Куправіч В. Ф. — прэзідэнт Акадэміі навук БССР, Лубенік Л. І. — першы сакратар

Для ўдзелу ў рабоце юбілейнай сесіі Вярхоўнага Савета УССР накіроўваецца дэлегацыя ў наступным складзе: тт. Кароль В. І. — Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР (кіраўнік дэлегацыі), Міцкевіч К. М. (Якуб Колас) — віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР, народны паэт Беларусі, Ворвулеў М. Д. — народны артыст БССР, Прытыцкі С. О. —

сваё незалежнасць, за ўз'яднанне з рускім народам.

Улада скарыстаўшы мелодыі украінскіх і рускіх песень, кампазітар К. Данькевіч напісаў глыбока-рэалістычную музыку, якая з'явілася асновай хваляючых вобразаў оперы.

Цудоўнае майстэрства акцёраў М. Грышка (Багдан Хмельніцкі), Б. Гыры (Максім Крыванос), В. Матвеева (пасол Вялікай Русі), В. Барышчанкі (Вагун), Л. Рудыка (Саламія) і ўсіх астатніх удзельнікаў спектакля было высока адценна шматлікімі гледачамі стацыі.

Дзесятага мая на спектаклі «Багдан Хмельніцкі» прысутнічалі таварышы Г. М. Маленкоў, Н. С. Хрушчоў, Н. А. Булганін, Л. М. Кагановіч, А. І. Мікаян, М. Г. Перухін, М. А. Сулаў, Н. Н. Паспелаў, Н. Н. Шаталін.

Балет «Маруся Багуслаўка» украінскага дэлегацыйнага А. Свенічкіна — другі спектакль, паказаны ў Маскве. Кампазітар скарыстаў для балету матывы багатага персанажа фальклора і стварыў патрыятычны вобраз украінскай дзяўчынкі, якая змагаецца з турэцкімі прыгнатыльнікамі.

Тэатр оперы і балету прывёз у Маскву ў новай пастаўцы свой спектакль «Наталка-Палтаўка» — адзін з выдатнейшых твораў украінскай опернай класікі. Поруч з такімі майстрамі украінскай сцэны, як Г. Панчэнка (Наталка),

Мінскага абласнога камітэта КП Беларусі, Жыльянін Я. А. — старшыня выканкома Магілёўскага абласнога Савета дэлегацый працоўных, Шчырбіч Е. І. — даярка калгаса «Расвет» Віраўскага раёна Магілёўскай вобласці, Барашкін Д. І. — стаявар Мінскага аўтазавода.

першы сакратар Маладзечанскага абкома КПБ, Калода П. Л. — нам. старшыні калгаса імя Леніна Любанскага раёна Гродзенскай вобласці, Тарасевіч А. М. — брыгадэр палыводчай брыгады калгаса імя Гастэля Мінскага раёна, Макарэвіч Л. І. — тэахчы Мінскага тонкасуконнага камбіната.

П. Белінін (Пятро), Н. Раменскі (Выбарны), у спектаклі з поспехам выступілі былі выхаванец Кіеўскай кансерваторыі, малады акцёр Д. Гнасюк (Мікола), дэпда сустраіты гледачамі.

9-га мая на спектаклі «Наталка-Палтаўка» прысутнічалі таварышы Г. М. Маленкоў, Н. С. Хрушчоў, Н. А. Булганін, Л. М. Кагановіч.

У рэпертуары Кіеўскага тэатра оперы і балету значнае месца займае і руская класіка. У Маскве кіеўляне паказалі адзін з сваіх лепшых і ачына абодвух спектакляў рускай класікі оперы «Князь Ігар», уключыўшы ў гэты спектакль новую карціну — удзел Ігара з палавецкага палону.

Усе вобразы спектакля айналі сваё пераканальнае і хваляючае раскрыццё ў ігры артыстаў М. Грышка (князь Ігар), Л. Лабанавай-Рагачовай (Яраслаўна), П. Гайчука (Канчак), В. Матвеева (Галічкі) і іншых.

Пастаўшчыцх, акцёры, хор і аркестр стварылі патрыятычны спектакль аб несакрыпальнай матурацы рускага народа. У паказаных спектаклях ярка праявіліся высокае майстэрства іх пастаўшчыкаў — М. Крушальніцкага, В. Пирадава, А. Бучмы, В. Маньі, М. Сцефановіча; дырэктары — Н. Пакроўскага, В. Тольба; мастакоў — А. Пятрыцкага, Ф. Ніроў.

Жаданія госці нашай сталіцы

У Мінск прыехала дэлегацыя «Венгерска-савецкага таварыства» на чале са старшынёй таварыства Міністрам юстыцыі Венгерскай Народнай Рэспублікі Ферэнцам Эрды.

У складзе дэлегацыі дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва, кіруючыя работнікі таварыства. Сярод іх —

паэт Іштван Шыман, вядомы венгерскі кампазітар, прафесар кансерваторыі, лаўрэат прэміі імя Кошута Пал Ярдані, тэатральны мастак, лаўрэат прэміі імя Кошута Золтан Фюбел.

Госці прабудуць у Беларусі да 18 мая. За гэты час яны азнаёмяцца з будаўніцтвам і культурным жыццём сталіцы, наве-

даюць прамысловыя прадпрыемствы горада, тэатры, навуковыя і культурна-асветныя ўстановы і адзін з калгаснаў рэспублікі. Удзельнікі дэлегацыі сустраюцца з беларускімі пісьменнікамі, мастакамі і кампазітарамі.

17 мая ў Тэатры оперы і балету адбудзецца вялікі вечар венгерска-савецкай дружбы.

Вершы венгерскіх паэтаў

Петэр КУЦКА

Свет

Глянь, дачка: вось гэта скалы,
Там узняўся самалёт,
І на бераг мнуцца хвалі,
Іх разгневаў пароход.
Нашы фабрыкі за ракою
Бачыш — дымны карагод.

Там Усход, а вось там — Запад,
Тут радзіма вось мая.

Над узгор'ем, за Дунаем
Дружная мая сам'я, }

Гэта родныя твае ўсё!

Ты дачушыш двухгадовай
Свет паказваю ўвесь я.

Свет! Эн стаў навечна нашым!

Мамі ён, і твой, і мой.

Паглядзі на чалавека:

Вось ідзе ён на работу,

Эн працуе, як герой,

Каб багата было хлеба

У радзімы дарагой.

Мяккі ў нашым небе вечер

Спеў калыша жаўрука,

А на Захадзе — пакуты

Галад, гора ў бедняка.

... А над намі ліст ад пальмы

Паднімае ў чыстым небе

Гордай статуі руку.

Золтан ЗЕЛК

Прыходзь-жа, госць!

Цяпер, калі пастукаюцца ў дзверы,
Нам страх жahlівы сэрцы не пачэ,
Мы не б'яжым, як мышы, не шукаем,
Куды-б схаваць пагляд сваіх вачэй.
Заходзь у хату, госць ты наш жадамы!
Яна ажыта жахамі пакут,
Эн тут ступаў чыгуннымі нагамі
І ля лустэрка ўхмыляўся тут.

Заходзь-жа, госць! У нас цяпер прасторна,
Расказвай нам і слухай наш расказ!

Ласло БЕНЬЯМІН

Вечна жыць

І ўсходы на зялёных нівах,
І ўвечар смех дзвючат гульвіх,
Шум раўчука і шопат траў!
На зорцы рэкі сэрцам зваюць,
Шапкі на зорцы лепш спяваюць,—
Багатым больш я стаў.

Капаюць вугаль? Ці ткуць златна?

Будуюць як? Ці на выдатна?

Завод дзе трубы ўзняў уверх?

Ласло Ф. НАДЗЬ

Дзвючаты на сенажаці

Няма больш меж на родным полі,
Прастор, куды ты ні зірні.
Дзвючаты з песняю ў прыролле
Насуць на граблях прамяні.

Расце капа, расце другая,

Хутчэй ад змары дажжавой

Расце як збожжа ў гэтым лесе?

Паверце, да ўсяго на свеце

Мне справа ёсць цяпер.

Мне да ўсяго цяпер ёсць справа,
Мне мапань сваю дзяржаву.

Зрабіць падобнаў яснае.

Калопатэ многа, бо я знаю,
Мая краіна дарагая

Цяпер уся належыць мне...

Пераклаў А. АСТРЭЙКА.

УКРАЇНСКІЯ ПАЭТЫ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ.

К. Кірэнка. — Выбраныя творы Паўла Тычыны;

Р. Няхай. — Патрыятычная кніга.

Трэцяя старонка.

А. Скібнэўскі. — Шукаць новае.

А. Куляшоў, М. Танк, П. Глебка, А. Астрэйка. —

Беспалстайныя абвінавачванні.

Чацвёртая старонка.

І. Бас. — Новыя факты да біяграфіі Паўлюка

Бахрыма.

Ю. Багушэвіч. — Спартыўнае лета.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

Аб прысваенні ганаровага звання

заслужанага дзеяча навукі і тэхнікі

Беларускай ССР

навуковым работнікам Беларускага

політэхнічнага інстытута

імя І. В. Сталіна

У сувязі з 20-годдзем Беларускага

політэхнічнага інстытута імя І. В. Сталіна і

ўлічваючы заслугі ў справе падрыхтоўкі

інжынерных і навуковых кадраў, пры-

своіць ганаровае званне заслужанага дзея-

ча навукі і тэхнікі Беларускай ССР:

1. **Бабародува Міхаілу** Аляксеевічу —

задачыку кафедры тэхналогіі шкла.

2. **Вінакураву Федору** Пятровічу — са-

Кіеў сёння

Велічавыя калішніцы сцягі над Крэшчачкам. Па-святочнаму прыгожая цэнтральная магістраль сталіцы.

Над шырокай прасторай вуліцы палыміць шырока сцягі брацкіх савецкіх рэспублік. Як адна дружная сям'я сабраліся яны на велічавыя сцягі двух сваіх сястроў — Украіны і Расіі.

Побач са сцягам Украінскай рэспублікі пераліваецца на аслепляльным майскім сонцы залаты арнамент Беларусі. У ціхіх шаласцённых чухавіх водзкіх гадоў, калі народы-браты разам абаранялі сваё жыццё, сваё будучае шчасце ў грозных крывавых бітвах.

Хвалістая сільна са сцягамі прыбаўляюць рэспублік і Карака-Фінскай ССР. Сцягі адраджанай Малдавіі, каўказскіх і сярэдняазійскіх рэспублік абкружылі сцягі Юбіляра.

На абодвух баках Крэшчачкі велічавы ўзвышаюцца ў неба васьмі-дзясяціпаварховыя, абшарыяныя белымі палітмі будыны.

Многа падарункаў падрыхтавалі будыны кіеўлянам. На плошчы імя Сталіна да 1-га мая адкрылася самая вялікая бібліятэка горада — бібліятэка імя КЛІСС. На Крэшчачку ўжо выраза дах велічавы будыны кансерваторыі, а побач усё вышэй і вышэй узнімаюцца новы будыны Кіеўскага горсавета.

Днямі на бульвары імя Тараса Шэўчэнкі адбылося ўрачыстае адкрыццё помнікаў на помніку вернаму сэнсу украінскага народа — легендарнаму Міколае Шчорсу. Адрэжны камандзір, верхам на ліхым скакуне, вітае кіеўляні.

Лёгка вісяць у паветры над шырокім Дняпром кіламетры мост імя акадэміка Патона. Мост адкрыты ў канцы мінулага года, але кіеўляне яшчэ не паспелі надлававацца жалезабетонным прыгажунем, і сёння кожнаму хочацца прайсці над Дняпром па шырокіх тратуарах маста.

У новым будынку Акадэміі архітэктуры Украінскай ССР і ў музеі «Софія Кіеўская» адкрыта юбілейная выстаўка «Архітэктура Украіны». На матэрыялах выстаўкі можна ўявіць, якім будзе Кіеў у недалёкім будучым. Вялікія раёны горада залучаюць і гарманічныя, законныя ансамблі. Будуюць знесеныя цэлыя горы і створылі кварталы, створаны вуліцы і плошчы. Знішчылі радасныя песнямі заліты сон-

цам Кіеў. Не змаўкаюць рэпрадуктары на плошчах, не адыходзяць ад радыёпрыёмнікаў кіеўляне.

На свята штодзённа прыязджаюць дарагія госці. На ўпрыгожаных кветкамі вакзале, аэрадроме і прыстані абдымкамі і пацалункамі сустракаюць украінцы рускіх, беларусаў, грузін, казахаў, эстонцаў.

У гэтыя святочныя дні брыгада рускіх пісьменнікаў і паэтаў выступае на заводах і фабрыках, у калгасах і МТС, інстытутах і дамах культуры. Хутка выдатныя дзеянні рускай літаратуры і мастацтва ступаюцца ў працоўныя Кіева, Чэрнігава, Палтавы.

У Кіеве з удзелам праходзяць гастролі Вялікага Акадэмічнага тэатра Саюза ССР. Кіеўскія глядачы слухаюць такія спектаклі, як оперы «Дзевябрысты», «Князь Ігар», глядзяць балеты «Лебядзінае возера», «Бахчысарайскі фантан».

Праслаўленыя майстры рускага вакала і балета выступаюць на сценах многіх гарадскіх і сельскіх клубоў.

Народны артыст Саюза ССР І. Казлоўскі спявае ў суправаджэнні Украінскага хора бандурнаў любімыя песні Украіны. Перад глядачамі сталіцы выступаюць народныя артысты ССРР А. Пірагоў, С. Лемашаў, М. Міхайлаў, Аляксей і Андрэй Івановы, Г. Налеп, М. Райзен, народныя артысты рэспублікі — В. Давыдава, В. Прабражэнскі, А. Ермалаев, Н. Шпілер і многія іншыя.

У сталіцы Украіны выступае Дзяржаўны рускі народны хор імя Пятніцкага. У яго рэпертуары — украінскія і рускія народныя песні і танцы.

Чырвонасцяжны ансамбль песні і танца Савецкай Арміі на сценах кіеўскіх тэатраў і клубоў паказвае спецыяльна падрыхтаваную да юбілея танцавальную карціну «Свята вялікай дружбы», а таксама выконвае любімыя песні і танцы Украіны і Расіі.

А ў гэты час у сталіцы нашай Радзімы — у Маскве дзеянні украінскага мастацтва паказваюць сваё высокае майстэрства. Яны славяць наш вялікі савецкі народ і Камуністычную партыю, спяваюць аб ішчэці жыццё роўных сярод роўных у вялікай, брацкай сям'і савецкіх народаў.

А. СТРЫЖЭЎСКІ.
(Наш кар.)

г. Кіеў.

Кіеў. Цэнтральная магістраль — Крэшчачкі.

Фото В. Сычева.

Песня пра Дняпро

Музыка І. Кузнецова.

Словы С. Дзержыжскага.

Musical score for the song 'Song about the Dnieper'. It includes vocal lines with lyrics in Belarusian and musical notation for voice and piano accompaniment. The lyrics are: 'Ой, Дняпро, ой рака многаводная, Ты цячэш між палямі і лясоў (між лясоў) і бурліш велічаво свабодная, Сваёй цешышся гордай красою! І любю да цябе ўсенародную, З даўніх пор мы навек зберагалі! Ой, Дняпро, ой рака таманіва, Цябе ведае добра ўвесь свет (увесь свет), Дык цячы на Украіну шчасліваю, Ей нісі з Беларусі прывет.'

Ой, Дняпро, ой рака многаводная, Ты цячэш між палямі і лясоў (між лясоў) і бурліш велічаво свабодная, Сваёй цешышся гордай красою!

Ой, Дняпро, ой рака наша родная, Сілы чарэпаст з рускай зямлі (ды зямлі)

Выданне твораў украінскіх пісьменнікаў

Творы украінскіх пісьменнікаў карыстаюцца ў Беларусі шырокай папулярнасцю. Толькі за апошнія гады ў нас выйшла 15 кніг украінскай прозы, паэзіі і драматургіі агульным памерам 228 друкаваных аркушаў, тиражом у 163 тыс. экзэмпляраў. Перавыдадзены «Кабзар» Т. Г. Шэўчэнкі з захаваннем даўняй рэдакцыі Я. Коласа і Я. Купалы. У перакладах вялікай групы беларускіх паэтаў выйшла анталогія «Украінская савецкая паэзія», якая знаёміць беларускага чытача з творчасцю ўсіх сучасных украінскіх паэтаў, і кнігі выбраных твораў П. Тычыны, М. Рыльскага і А. Малышкі.

Гастролі тэатра імя Шэўчэнкі

Трыцята чэрвеня ў Мінску пачынаюцца гастролі Харкаўскага дзяржаўнага ардэна Леніна украінскага акадэмічнага тэатра драмы імя Т. Г. Шэўчэнкі. Творчы калектыў пажажа беларускаму глядачу спектаклі: «Навекі разам» і «Пралескі» Л. Дмітэркі, «Дай сэрцу волю, за-

На юбілейнай выстаўцы

У пасляваенныя гады украінскія мастакі выйшлі ў першы рады савецкага вывучэння мастацтва. Гэта ярка пацвярджае юбілейная рэспубліканская выстаўка, прысвечаная 300-годдзю ў'яднання Украіны з Расіяй, якая адкрылася ў Кіеве.

Выстаўка адлюстроўвае вялікі шлях украінскага мастацтва. На ёй экспанаваны творы мастакоў XIX стагоддзя, пачынаючы з жыццёвых партрэтаў і малюнкаў Т. Шэўчэнкі. Шырока прадстаўлены работы Самойла, Жамчужнікава, Сокалава, Ракаўскага, Васілеўскага, Піманенкі і іншых, у якіх з любоўю паказаны жыццё, праца, быт і прырода Украіны.

У творчых украінскага савецкага мастацтва ярка адлюстраваны гераічныя мінулыя і сённяшнія украінскага народа.

Аб славутым мінулым раскажваюць манументальныя палотны: Антончыка і Хітрыкава «Сустрэча псаломнікаў рускага народа», Хмяляка «Пераяслаўская Рада», Задарожнага «Хмельніцкі паўстанне ў заходняй крываскаму хану свайго сына Цімошу», Ламыкіна «Клятва Хмельніцкага над цэлым казакам Тура», Левіна «Перамога пад Корсунем», Трафіменкі і Краўчэра «Вясна 1648 года», Адамчыка «Даніла Галіцкі», Шмацька «У сеч» і інш. Аб непарушым адзінстве рускай і украінскай культуры, аб тым, як пабрацкі дапамагалі прарэсіўныя колы рускага грамадства украінскім пісьменнікам і мастакам, апавядае папулярная карціна Г. Меліхіна «Малады Шэўчэнка ў мастака Брулава», Сахненка «Шэўчэнка і Катлярэўскі».

Душы па шляху сацыялістычнага рэалізму, украінскія мастакі адлюстроўваюць думы і пачуцці народныя, славяць шчасце творчай працы, гераічныя подзвігі савецкіх людзей.

На выстаўцы знайшла сваё адлюстраванне гераічная барацьба супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Карціны Будніцава «На дасянтным кацеры», Палтаўца «Атка адбіта», Забашта «Языка прывялі» жыва перадаюць недаўласнае гераічнае мінулае.

Работ, якія адлюстроўваюць працу калгаснікаў і рабочых Украіны, на выстаўцы многа, і сярод іх у першую чаргу трэба назваць карціны Яблонскай «Хлеб», Галака «Лес — новабудова», Давыдава «Жыццё і вясняны», Вабак «На калгасным цяляціку», Гурвіча і Юхно «Грамата ЦК ком-

самола на калгасным стане» і многія іншыя. Нельга прайсці без цёплай усмешкі і ма карціны мастака М. Божыі «Не моргай», якая адлюстроўвае момант фатаграфавання дзюжчыні з зямляк. Шкаваны карціны Меліхіна «Дзеці», Ламыкіна «Юныя шэфы», Яблонскай «У парку», «Дзе за кнігай».

Рад работ трапіла высмейвае такія асобныя адмоўныя з'явы ў нашай рэчаіснасці, як мяшчынства, няправільнае выхаванне, пахаліметва. Выкаілае гарачы водгук і спрэчкі ў глядачоў карціна «На сходах» Кашталіччука, у якой паказана выступленне маладой работніцы, што гіснуа крытыкуе дырэктара-бюракрат і падняла яго на смех перад цэлым сходам.

Значна месца на выстаўцы займаюць пейзажы Украіны, якія адлюстроўваюць прыгажосць асобных куткоў рэспублікі. Але ўсё-ж хочацца адзначыць некаторыя аднастайнасць, уласцівыя многім пейзажам. Добрыя палотны Пузыркова, які любіць і ўдала адлюстроўвае мора. Шырокая відомыя пейзажы Бахына «Зіма ў Карпатах», «Перавал», Чычкана «Закарпацкія горы», «Перавал», Чычкана «Закарпацкія горы».

Вельмі сцісла месца ў парэзнінай з усёй выстаўкай займаюць партрэты.

Любоўна працуюць украінскія скульптары. Наперад і першага мая быў адкрыты манументальны помнік Шчорсу. На выстаўцы многа запамінальных работ: «Пушкін і Міцкевіч» Лысенкі, «Пераяслаўская Рада», «Малады Шэўчэнка», «Малады Горкі», «Максім Крыванос» Ганчара і інш.

Над ілюстрацыямі да твораў класікаў рускай і украінскай літаратуры, дзікамі станкавых малюнкаў і гравюр, прысвечаных важнейшым падзеям і славутым мінулым украінскага народа, ўжо дружна з вялікім рускім народам паспяхова працуюць украінскія графікі. Гравюры на дрэве Касьяна, калірованыя афарты Віхінскага, ілюстрацыі Іжакевіча, Дзержыжска, Разнічэнкі сведчаць аб высокім майстэрстве гэтых мастакоў.

Украінскае мастацтва расце і развіваецца ў брацкай сям'і народаў Савецкага Саюза.

І. АХРЭМЧЫК,
народны мастак БССР.

г. Кіеў.

«Пераяслаўская Рада».

Карціна мастака М. Дзержыжскага.

Украінскія паэты на беларускай мове

Выбраныя творы Паўла Тычыны

Разам з творами вялікага Тараса Шэўчэнкі, паэта агульнанароднага і вечна жывога, аб якім кожны скажа, што ён пясняр родны, блізкі, дарагі сэрцу: разам з вершамі і паэмамі Андрэя Малышкі і Міколае Бажана, Максіма Рыльскага і Уладзіміра Сасюры—даўно і грунтоўна ўвайшлі ў нашу чытацкую свядомасць прыгожыя шчырае чалавечага пачуцця творы Паўла Тычыны.

Хто з нас не паўтараў напамінь яшчэ за школьнай партай слоў з верша «На плошчы»?

Ля паркы на сельскай плошчы
Рэвалюцыя ідзе.
— Хай пастукі! — усё гукнулі,
— За сабою нас вядзе.
Што-ж, бывае, прыдзе воля,
— Гэй, на коней, ды і у пуці!
Закіпела, зашумела —
Толькі ўсяня сцягі швітуць.

Чыталі мы і бачылі перад сабою і плошчу свайго сёла, дзе гэтак-жа, як і на Украіне, вясковая бедна ўзнімалася і змаганне за савецкую ўладу.

Або верш «Партыя вядзе» — з яго багатым і жывым інтанцыяй, пафасам будучыня новага свету, — у каго з ванакоў не выкаілаў ён імкненні хутчай стаць у строй той вялікай арміі, якую партыя вядзе ў светлую будучыню?

З дэбнай і шырай працай паэта Паўла Тычыны мы сустракаліся потым досыць часта. Іго творы даходзілі да нас ва ўкраінскіх выданнях, у перакладах на рускую і беларускую мовы. Не менш цікава і ўдзячывае вынікалі і любімыя адносіны паэта да папулярнага беларускага паэты сярод украінскага чытача. Паўло Тычына амаль першым з украінскіх паэтаў пачаў перакладаць творы Яні Купалы на украінскую мову. Перакладаўшы верш нашага любімага народнага паэта «Як цілава каліна ў лесе», Паўло Тычына ўсё часцей і часцей аддае ўвагу перакладам з беларускай мовы і радзанага беларускіх кніг, якія выдаваліся на

Украіне. Пару Тычыны належыць пераклады новых твораў Яні Купалы і Якуба Коласа, ён-жа быў рэдактарам перакладнага Т. Масанкам паэмы Купалы «Над ракой Арасай» і «Анталогія беларускай паэзіі» на украінскай мове, а ў апошні час шмат перакладаў над рэдагаваннем аднатомніка «Выбраныя творы» Яні Купалы, які выйшаў у свет у Дзяржаўным выдавецтве мастацкай літаратуры ў Кіеве.

Такім чынам, беларускі чытач і беларуская паэзія ў асобе Паўла Тычыны маюць даўняна шчырага друга, і таму трэба адзначыць тую асаблівую прыемнасць, з якой сустрэта ў нас выданне Дзяржаўнага выдавецтва Беларусі кнігі лепшых твораў выдатнага украінскага паэта.

Паэзія Паўла Тычыны—гэць паэзія сціраджэння жыцця, той магутнай нерычарпальнай сілы, імя якой — імкненне людзей да шчасця, да росквітання ўсяго лепшага, што дае чалавеку праца яго рук, творчае нахненне і палымнае пачуццё. Паэт з самага пачатку сваёй творчасці імкнуўся глыбей асэнсавачь наваколны свет. Іго лірычны герой, схільны да філасофіі і розуму, з верша ў верш, адкрываючы новыя краіны, набываў усё больш акрэслены святапогляд, умацоўваўся ў непахінай веры ў тое, што чалавек працы пераможна, здобудзе сваю светлую долю. Таму з такой рамантычнай узнёскасцю гучыць вершы паэта аб рэвалюцыі і грамадзянскай вайне. Таму апафеозам вялікай партыі камуністаў, якая з'явілася народам нашай адзінай і адзіную сям'ю і вядзе іх у асветлена сонцам камунізма будучыню, гучыць яго новыя творы.

Думкі-кляпаты аб народзе ніколі не пакідалі паэта — ні ў дні людской няволі, ні ў дні народнага шчасця. У 1911 годзе ў вершы «Раскажы, раскажы ты мне, поле» паэт з сардэчным болем пісаў:

Раскажы, раскажы ты мне, поле:
Чаму рэдка растуць каласочкі?
— Ой, дажджоў мне патрэбна, дажджоў,
а не поту.

Бо той пот прыліпае да бруднай сарочкі,
Як араты каччае работу.

Раскажы, раскажы ты мне, поле:
Як-жа будзем далей жыць з табою?
— Эх, хіба ўпершыню мне! Така ўжо
доля.

Хочь свірка адна тут устане сілыю—
Усё-ж аратаму ёсць нешта з поля.

І вось другая карціна, створаная паэтам праз многа год, — карціна працы на калгасным полі, поўная цеплыні і святла:

Вышла маці з дзецьмі ў поле:
— Ну, бярыцеся дружна!
А як гэты лён праволем,
Будзе полудзень смачней.

А наукол — у полі, ў полі
І працуюць, і пяюць.
Пры дарозе тры таполі,
Хмаркі лёгкія пльывуць.

— Ты расі, — спяваюць дзеткі, —
Наш лянок у добры час.
Ільняны партэт у кветках
Сталіну пашлём ад нас.

Дожджык кажа: — А я ліну!
Кажа лён: — А я расту!
Дзеткі кажучы: — Мы айчыну
Палюбілі за красу.

Услаўляючы жыццё савецкіх людзей, поўнае працоўных і баявых подзвігаў, Паўло Тычына лічыла сочыць за лагерамі тых, хто хацеў-бы знішчыць нашы слаўныя здобыві. Ён выкрывае падконы ворагаў сацыялістычнай Радзімы, з агідай і нянісцю піша аб хаўрусніках імперыялістаў — буржуазных нацыяналістах.

Асаблівай увагі заслугоўвае творчасць Паўла Тычыны як пясняра дружбы народаў і савецкага патрыятызма. Многія патхненныя творы прысвечаны непарунай аднасці савецкіх людзей, вялікаму рускаму народу, роднай Маскве. З замілаваннем піша ён аб Грузіі і Беларусі, Літве і сьне мадаўскага народа Катоўскіх.

У кнізе «Пачуццё самі адзінай», за якую аўтару была прысуджана Сталінская прэмія, паэт улаўляе дружбу паміж народамі ў вобразе вясёлкі-аркі, якая залучае думы і пачуцці людзей, у вобразе крыніцы, адкуль можна напіцца любасці да жыцця. З павягай гаворыць паэт аб мовах другіх народаў:

Спачатку так: нібы падкова
У тваіх руках памалу гнецца,
А потым раптам — мова! мова!
Чужая — роднаю здаецца.

Кніга Паўла Тычыны «Выбраныя творы» выходзіць у нас да 300-годдзя ў'яднання Украіны з роднай Расіяй, у дні, аднолькава дарагія для ўсіх савецкіх народаў. І гэта яшчэ раз сведчыць аб нашай

Патрыятычная кніга

Дзяржаўнае выдавецтва БССР выдала на беларускую мову выбраныя творы таленавітага украінскага паэта лаўрата Сталінскай прэміі Андрэя Малышкі. У кнізе прадстаўлены лепшыя творы паэта з яго шматлікіх зборнікаў.

Творчасць Малышкі характарызуецца, перш за ўсё, глыбокім патрыятычным пачуццём, лірычнай ўсхваляванасцю, прастамай мастацкага вобразна. Іго творы сталі папулярнымі не толькі сярод украінскіх чытачоў, але і сярод чытачоў іншых брацкіх рэспублік.

З вялікай мастацкай сілай паэт раскрывае высакародныя пачуцці савецкіх людзей. Ён піша аб гераізме ў грамадзянскай вайне, аб перадавых людзях сацыялістычнай вясні, аб войнах Савецкай Арміі, якія адсталі свабоду і незалежнасць нашай Радзімы ў Вялікай Айчыннай вайне. Прызначэнне сваёй творчасці паэт бачыць у служэнні свайму народу, свайму бацькаўшчыне.

Нямала мы ваявалі, сталіталі бою
рудых.
Калі толькі ўспомніць мёртвых, то я
затужу па іх.
Але як жывых згадаеш — ніхай займае
плач,
Бо сябры ідуць палкамі, а я сярод іх
сурмач!

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

У заключэнне хочацца адзначыць валапатлівую працу рэдактараў кнігі «Выбраныя творы» Максіма Лужаніна і Аляксея Русецкага і перакладчыкаў — беларускіх паэтаў, асабліва Якуба Коласа, Пётруса Броўкі, Максіма Танка, Паліна Пестрака, Аляксея Зарыцкага, Сяргея Дзяржа, Аляксея Якімовіча і іншых. Яны зрабілі ўсё магчымае, каб песенная і музичная, народная па ўсяму свайму складу тэма твораў Паўла Тычыны залучала на беларускую мову гэтак-жа хораша, як яна гучыць на роднай для паэта і такой блізкай для нас мове украінскага народа.

Кастусь КІРЭНКА.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

У заключэнне хочацца адзначыць валапатлівую працу рэдактараў кнігі «Выбраныя творы» Максіма Лужаніна і Аляксея Русецкага і перакладчыкаў — беларускіх паэтаў, асабліва Якуба Коласа, Пётруса Броўкі, Максіма Танка, Паліна Пестрака, Аляксея Зарыцкага, Сяргея Дзяржа, Аляксея Якімовіча і іншых. Яны зрабілі ўсё магчымае, каб песенная і музичная, народная па ўсяму свайму складу тэма твораў Паўла Тычыны залучала на беларускую мову гэтак-жа хораша, як яна гучыць на роднай для паэта і такой блізкай для нас мове украінскага народа.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

друзьбе, якая мацнее і будзе мацней дзень за днём. Пачуццё адзінай сямі непарушна ў нашых сэрцах.

Рыгор НЯХА.

ТРЫБУНА АКЦЁРА

Шукаць новае

А. СКІБНЕУСКІ, заслужаны дзеяч мастацтва БССР

У нашым тэатральным жыцці нярэдка сустракаюцца спектаклі, быццам ідэя значыцца, знешне мастацкі заахвочаны і, разам з тым, без глыбокіх хваляючых думак, творчай своеасабіваці і сцэнічнага наватарства. За апошні час з'явілася на вышэйшым узроўні шэраг спектакляў, якіх стаць на нейкім сярэднім узроўні агульных дасягненняў. Думаецца, што імяна ў гэтым сярэднім узроўні хаваецца страшны вораг жывой творчасці: засмакоенасць, правяраныя «даходлівыя» штатмы, вывучаныя прыёмы дасягнення лёгкага поспеху ў глядзца.

У многіх тэатрах стварылася такое становішча, калі артысты і рэжысёры лічаць за лепшае ісці пратантаным шляхам і ўдзя, а не новымі, невядомымі шляхамі, якія не забудзіць абдычаць «кветкі і лаўры».

Такія мастацкі сцены, прывоювачы ма-напольнае права выступаць ад імя жыцця, аддаюць анафеме спробы мець іншую мастацкую думку, з'яўленне новых мастацкіх форм або сістэмы работы, магчыма часам і памылковыя, але якія нараджаюць у творчых пошуках і таму выдучу наперад. А калі яны творча ісціна пазнавалася без памылак і шуканняў?

Думаецца, што ўспяхова фетшывацыя прыёмаў якой-небудзь адной мастацкай сістэмы прыводзіць да збуднення і амартлення ўсяго жывога і перадавога ў мастацтве, бо прыёмы творчасці таксама, як і мастацкія сістэмы, паводзе сваёй прыроды дыялектычныя, — жывучу ў часе і прасторы, падлягаюць барацьбе старога з новым і аднаведным зменам. Чым больш плённымі і шматвобразнымі будуць творчы шуканні ў тэатры, чым больш будзе зроблена спроб кожнага раз па-новому шадзіць да простых і, здавалася-б, знаёмых з'яў мастацтва, тым больш настолькі і паноўна будзе ўвараблена жыва-творны метад сацыялістычнага рэалізму ў стварэння намі спектакляў, ролі і ўзбага-чаць іх.

Высакорнае жаданне адноствараць праўду жыцця на сцэне побач з невядомымі дасягненнямі ў галіне перадавых савецкіх тэатраў правільна і свае недахопы: з'яві-лася безліч новых штатмаў, якія, на жаль, не прышлі на амену старым, а павылічылі іх колькасць. Азін з найбольш небяспечных новых штатмаў — гэта імі-тацыя жыццёвых працэсаў на сцэне. Мы часта дамагаемся скрупулёзнага адствара-вання бытавых з'яў, даходзім да натура-лізму ў пошуках жыццёвай праўдападоб-насці, забываючы, што на сцэне галоўнае «жыццё чалавечага духу» (К. Станіслаў-скі) у яго абагуленых мастацтвам з'явах.

На гэтай глебе ў нас выпрацаваліся штатмы так званай акцёрскай «спра-таты» — асаблівыя рамесніцкія прыёмы для вывучэння тых ці іншых напучуўці ці палажэнняў. Да іх адносіцца невыразнае слова, невыразны гук галасы, адсутнасць пластычнасці ў рухах, адсутнасць золь-насці да ўнутранага і вонкавага пера-ваблення, пазак самаго сабе ва ўсіх спе-таклях, што стала для многіх артыстаў адзнакай «добрага, высакорнага тону».

Нудная прастата беднай фантазіі, заха-ваная за штатмамі «спрататы», якая ста-ла рамесніцкім прыёмам, часта выдасца за апошняе дасягненне сістэмы Станіслаў-скага, з'яўляюцца шырмай для хавацца ак-цёрскай напаноўнаці. Невыпадкова, што вобраз станоўчага героя, вобразы простых і сапраўды вялікіх савецкіх лю-дей да гэтага часу не атрымалі свайго вычарпальнага і належнага ўвасаблення на сцэне ў большасці спектакляў. Героі часта выглядаюць шэранымі, звычайнымі сумнымі людзьмі з-за спрошчана-най формы іх увасаблення. Займаючыся раскрыццём «жыцця чалавечага духу», мы забываем аб тым, што раскрыццё жыццё, гэта значыць — «натуральна ўвасабленне яго на сцэне ў прыгонай ма-стацкай форме» (К. С. Станіслаўскі). А мы часам усе з большай і большай зна-егай ставімся да мастацкай формы, змя-няючы не звычайнай бытавой «натураль-насцю», якая ператварылася ў штатмы.

На жаль, пад гэтымі небяспечнымі для росту савецкага акцёра і рэжысёра з'яві-ліся пачалі падводзіцца «тэатрычныя базы», якія народа падмацоўваюцца і сцэнічнай практыкай. Робіцца спробы регламента-ваць складаны творчы працэс, падыгры-чы ўсе складаныя з'явы ў ім пад адной агульнай роўненні трабненчым умовай «натуральнасці і прастаты», пераікадаючы гэтым сапраўдным, хоць-бы і спрэчным творчым пошукам неспаскожных мастакоў сцэны і збываючы з правільных шляхоў росту і даянціваці нашу тэатральную моладзь.

Артыкул Д. Арлова «Мастэрства сцэнічнага вобраза» («Літаратура і ма-стацтва» ад 27 сакавіка 1954 г.) пры агульнай правільнасці некаторых думак не забудзіць правільна раскрывае сутнасць сацыялістычнага рэалізму і ў поўнай ме-ры спрачае складаны творчы працэс. Усё хоць-бы такі прыклад: Д. Арлоў пі-ша, што выкананне ролі Мілера Г. Глеба-вым у спектаклі «Каварства і любоў» у тэатры імя Янкі Купалы — вялікае дася-гненне артыста. І не хачу сцвярджаць ад-варотнае. Магчыма, што гэта ітак. Але ў чым аўтар артыкула бачыць гэтае дася-гненне?

«Ад самага пачатку спектакля, — пі-ша ён, — глядзца бачыць Мілера-Глебава ахопленым думкай, якая яго цапкам запал-аніла, — спыніць сустрэчы Фердынанда з Луісай, бо гэтыя сустрэчы «да дэна» не дадучы». Усё дэялаг з жонкай, а не-калькі пазней з Вурмам і Луісай, Глебаў спадучае з падрыхтоўкай да ўрокаў. У яго

на-глыбока, калі мастацкія рэалістычныя сродкі раскрыцця ідэй ролі ў характары добрага, якія-б рознастайныя яны ні былі. Акцёр і рэжысёр абавязаны дамагацца «спраўды жыцця, праўды сацыяльнай і праўды тэатра» (В. І. Нёміровіч-Данчэнка) ў сцэнічным творы не кананізаванай ад-наго акаго-небудзь прыёму, а шырока вы-карыстоўваючы для гэтага багату клас-іфікацыю спадучы, дасягненні савецкага тэатра і ўласны творчы шуканні, калі толькі яны ляжаць на шляхах сацыялі-стычнага рэалізму і не супярэчаць праў-дзе жыцця ў не тыповых абагуленнях.

Мастацтва не можа быць бюрформен-ным і стрыгчы форму пад азін грабеіч-ным — гэта значыць збядніць савецкае тэатральнае мастацтва, штурхаць яго на шлях шорасці, аднастайнасці і дудушана-га пуртыства. Таму хочацца спыніцца яшчэ і на той частцы артыкула Д. Арлова, дзе аўтар піша аб спектаклі «Выба-чайце, калі ласка!» у тэатры імя Якуба Ко-ласа.

Напярэдня трэба заўважыць, што ў ар-тыкуле А. Ільінскага «Камедыя і камедый-насць» («Літаратура і мастацтва» ад 20 сакавіка 1954 г.) ёсць, на наш пог-ляд, рад спрэчных палажэнняў, якія даюць падставу для творчых дыскусій. Але зусім бюспрэчна яго думка аб яр-касці сцэнічнага твора. У поўнай ступені спектакль «Выбачайце, калі ласка!» з удзелам А. Ільінскага з'яўляецца пацвер-джаннем яго тэатрычных выказванняў.

Згаджаючыся з агульнымі ўстановамі артыкула Ільінскага, Д. Арлоў згаджаец-ца з некаторай гіпербалізацыяй саты-рычных вобразаў, але тут-жа сцвярджае: «... Нам думаецца, што гіпербалізава-ць, чаго няма ў жыцці, гэта значыць «пераўвасаблення» нецэлу.

У мастацтве важна не толькі тое, што ёсць у жыцці, але і тое, што можа быць. І «што было не толькі тое, што найбольш часта сустракаецца, але і тое, што з най-большай паўнамоцтвай і звышчынна вы-лучае сутнасць данай сацыяльнай сілы» (Г. М. Маленко). А вось «статыстычнае сярэдняе» прыводзіць да шорасці на сцэне, у рэжысёрскай і акцёрскай твор-часці, да напавільнага разумення маста-ком тыповага.

Удзельнікі спектакля «Выбачайце, калі ласка!», прауючы над тэмай, менш за ўсё думалі набыць славу «наватараў», тым не менш імкнуліся ісці непратантан-ным шляхам. Калі-ж на гэтых шляхах і сустракаліся памылкі, дык гэта зусім за-канамерна. Але Д. Арлоў шырае гэтыя па-мылкі не ў тых акцёрскіх работах, у якіх яны ёсць.

Каліберу ганаецца па кабінету за Моц-кіна. Спрана іраецца Звездачотавым і Ільінікам з такім сапраўдным жыццёвым тэмпераментам, што калі, ратуючыся ад пагоны, Моцкіна-Ільінікі хаваецца пад стога, — Каліберу і там праследуе яго. Сітуацыя сцэнічна завострана артыстамі? Правільна. Але ці дыскрэдна яна Моц-кіна і Каліберу — людзей, якія выстаў-лены на абсяжыне? Безумоўна. Такім чы-нам, гэтай некалькі выключнай і рым-каўскай мізансцэнай дасягнута правільнае раскрыццё характараў Моцкіна і Каліберу-ва. Азін паказаны бязліцым, а з друго-га — Каліберу, сарвана маса «станоў-чага» адзнака работніка. Такое-ж сядо-мае завостранае дапучэння ў спектаклі ў сцэне, калі Каліберу, які рантоўна «захваруў», сядзіць на крэсла. Яго асі-роўка падтрымлівае Моцкіна, што стаць побач. Але вось Моцкіна відаецца ўсё-ж за-жарэнапачытай, якая выходзіць і Калі-беру, страўнічы пункт апоры, валіцца з крэсла. Арганічна гэта? Сам Арлоў пры-знае, што «акцёры робяць гэты трук па-майстэрску». Гэтым «трукам», а на-паша-му дзейным сцэнічным палажэннем, па-дкрэсліваецца не толькі ўзбудна хвароба Каліберу, але ён, на вачах у глядзца, пакараны за сімуляцыю тым дурным ста-новішчам, у яког трапіла. Значыцца, «трук» прадуе на ідэю п'есы, ён праўдо-вы, арганічны і мае права на жыццё ў ліку рознастайных сродкаў сцэнічнай вы-разнасці. Аднаведна характару сцэнічна-га твора і форме раскрыцця зместу спе-такля артысты Звездачотаў і Ільінікі не па-раўноўваюць прычынаў сацыялістычнага рэалізму. Што-ж датычыць напучуці меры, аб якім піша Д. Арлоў, дык аб ім трэба таксама меркаваць не аб-страктна, а паводзе мастацкіх законаў са-мага твора. Таму мы нічога не бачым дурнага ў тым, што тэатр як мастацтва сінтэтычнае можа выкарыстоўваць і эле-менты цырка, які мае станоўчы вопыт у жанры сатыры, і нават творчы вопыт са-тырычных часопісаў, якія падказалі тэат-ру шэраг мізансцен. Нахай яны не прэ-тэндуць на наватарства, аднак і не ста-жыюць савецкую рэалінасць, як гэта сцвярджае Д. Арлоў. Тэатр імкнучыся ст-варыць сатырычны спектакль на законах жанра і зрабіў навуку можа яшчэ ня-смету спробу дамагацца такога палажэн-ня, калі «Свядомае пераўвасабленне, за-вострае вобраза не выключнае тыповасці, а паўней раскрывае і падкрэслівае» (Г. М. Маленко).

На мала пратантаных шляхах заўсёды магчымы памылкі і недахопы, але ў пер-шую чаргу трэба гаварыць аб пошуках новага, аб яркасці сцэнічнай формы, якая раскрывае багацце ідэйнага зместу і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі.

На мала пратантаных шляхах заўсёды магчымы памылкі і недахопы, але ў пер-шую чаргу трэба гаварыць аб пошуках новага, аб яркасці сцэнічнай формы, якая раскрывае багацце ідэйнага зместу і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі.

На мала пратантаных шляхах заўсёды магчымы памылкі і недахопы, але ў пер-шую чаргу трэба гаварыць аб пошуках новага, аб яркасці сцэнічнай формы, якая раскрывае багацце ідэйнага зместу і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі.

На мала пратантаных шляхах заўсёды магчымы памылкі і недахопы, але ў пер-шую чаргу трэба гаварыць аб пошуках новага, аб яркасці сцэнічнай формы, якая раскрывае багацце ідэйнага зместу і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі. Яна хвалюе глядзца незвычайна і с'ес і ролі.

Прыезд чэхаславацкіх артыстаў

У бліжэйшыя дні пачынаецца летні се-зон у Мінскім Дзяржаўным у гутары з нашым карэспандэнтам дырэктар цырка Б. Е. Кабішар расказаў:

— Вялікай і радаснай падзеяй у маста-цкім жыцці сталіся Савецкай Беларусі з'явіцца прыезд дарагіх гасцей — артыстаў Чэхаславацкага цырка. Майстры ўсіх жан-раў — акрабаты, гімнасты, жангльеры, экі-лібрысты — яны ўпершыню прыязджаюць у Савецкі Саюз. Іх першае знаёмства з савецкім глядачом адбудзецца ў Мінску, дзе калектыў на працягу двух тыдняў па-кажа багату і рознастайную праграму.

Дзяржыма мяркуе наладзіць творчую су-стрэчу чэшскіх артыстаў з дзесяціма бела-рускага мастацтва.

На працягу летняга сезона на манежы будуць выступаць вядомыя дзіржышчыца Ільвоў — заслужаная артыстка РСФСР Ірына Бугрымава, лепшая павяртыня гі-мнасты — заслужаная артыстка РСФСР Лі-сін і Сінкоўска, новы ілюзійны атра-пцы пад кіраўніцтвам артыста Марчэс, трупна балансёрка Мілаева і іншыя.

У гэтым сезоне на гастролі ў Мінск так-сама прыяздуць народныя артысты РСФСР Влэдзімір Дураў, які прадаманструе сваю славуіную чыгуку.

У паузах будучы выступіць заслужаны артыст Узбекскай ССР Баравікоў, комік Маскоўскага цырка Берман са сваім калек-тывам.

На радзіме любімага паэта

Студэнты Беларускага тэатральнага ін-стытута падтрымліваюць цесную сувязь з музеем Янкі Купалы. Многа даламог музеяў і падрочных дыпламоўнага спектакля «Паўлінка», а таксама драмы «Раскіданае гняздо».

Па запрашэнню музея група студэнтаў інстытута разам з педагогамі К. Санніка-вым, П. Малчанавым і Л. Мазалеўскай вы-ехалі ў Вязьніку. Студэнты знаёміліся з экспанатамі філіяла музея, наведалі хату, дзе нарадзіўся паэт.

Вечарам у клубе, які носіць імя вялікага песняра, студэнты сустрэліся з калгаснікамі і паказалі ім свае работы над творами лю-бімага паэта. Былі прачытаны вершы Ку-палы, пэза «Курган» і пастанены другі акт драмы «Раскіданае гняздо». Калгасні-кі шчыльна прынялі выступленні будучых арты-стаў.

С. ПЯТРОВІЧ

Стварыць кваліфікаваны аркестр

Духавы аркестр парка імя Горкага (Ма-гілёў) перажывае заняпад.

Гарадскі аддзел культуры даў магчы-мае прамавае ў аркестры музыкантам без уліку іх кваліфікацыі і прафесійнай год-насці. Яны іграюць наладжана і нерытміч-на, без мастацкага густу. Вызваюць выпад-кі, калі замест мінімальнай колькасці 13 чалавек, аркестр выступае ў складзе 8—9 чалавек. Прапоўна дысцыпліна ні-кая, але кіраўнік тав. Раскін не ўжывае супраць гэтага ніякіх захадаў.

Цяпер аркестр заканчвае сваю змовіную работу ў фальс-кінотэатра «Радзіма» і пе-раходзіць на летні сезон у гарадскі парк імя Горкага.

Здавалася-б, што кіраўніцтва цэрка і гарадскі аддзел культуры павінны пераглед-зець склад калектыва і стварыць квалі-фікаваны духавы аркестр. Але гэтым ніхто не займаецца. Аркестр не ўкамплектаваны, і рэспетыўны ў ім яшчэ не пачаліся.

У Магілёве ёсць многа кваліфікаваных музыкантаў, што маюць сярэдняю і вы-шэйшую музычную адукацыю, 12 сама-дзейных духавых аркестраў, у якіх удзель-нае больш 150 музыкантаў. Гэта дэ-магчымае прасвецці конкурс музыкантаў, каб палепшыць работу гарадскога аркестра.

г. ОСПАП

Нам пішуць

Агітбрыгада Быцскага раёна Дома культуры часта выступае перад калгасніка-мі раёна з канцэртамі і спектаклямі. Па-казаны п'есы «Гром з яснага неба», «Вы-ба-чайце, калі ласка!», «На даным этапе», «Сон спраўдзіўся» і іншыя.

У час вясновай з'яўбы агітбрыгада вы-ступіла з новай праграмай перад хлэбаробамі калгаса «Кравіна Саветаў» Доўгаўскага сельсавета. Драму-гурток паказаў п'есу «Шчасце трэба берачы», а харавы гурток выканаў рускія і беларускія песні.

С. НАЙДЗЕНІК

Даклад на тэму «Маральнае аблічча маладога савецкага чалавек» для вучняў Васілевіцкай ввечэрняй школы рабачай мо-ладзі зрабіла настаўніца Я. Бычкоўская. Вучні школы таксама з цікавасцю прэ-слухалі лекцыю аб карысных выканях.

С. ВАРОВСКІ

Добра прауючы аматары мастацкай са-мадзейнасці ў калектыве Плешчаніцкага раёнага аддзела аховы здароўя. Дра-матычны гурток, якім кіруе фельмар санстан-цыі Э. Куклянка, рыхтуе спектакль па п'есе П. Кавалёва «Родная кроў». Харавы гурток пад кіраўніцтвам мэдэсарты Н. Паў-ловіч разучвае рускія і беларускія народ-ныя песні.

Н. КАРЖУЕВ

У калгасе «Знаветы Ільіч» Крчыў-скага раёна адкрыты новы клуб, які мае вялікую глядзельную залу і добра абста-ляваную спэцу.

М. МЕЛЬНІКАВ

Пісьмо ў рэдакцыю

Беспадстаўныя абвінавачанні

9 мая ў газете «Савецкая Беларусь» надрукавана невядома А. Н. Шунько пад назвай «Не пераход, а ку-старышчэство». Мы не можам моўчкі абмі-нуць гэтую заметку, таму што ў ёй не-справядліва і без усялякіх на тое па-дстаў гандыцца агуман рускі пераклад па-мы «Тарас на Парнасе», зроблены М. Ла-зінскага.

Савецкі чытач ведае М. Лазінскага як таленавітага, удумлівага, вельмі вопытна-га і вельмі сумленнага перакладчыка, які за свае пераклады ўдасцеены высокай ура-давай ўзнагародай — Сталінскай прэміі. Зразумела, аднак, што гэта не можа засце-рагчы пераклады М. Лазінскага ад кры-тыкі, калі яна слушная. Але ў тым і ўсп-рава, што крытыка А. Н. Шунько на-кіравана не на тое, каб аб'ектыўна пака-заць удачы і недахопы перакладу М. Ла-зінскага, а на тое, каб ашальмаваць пера-кладчыка.

А. Н. Шунько зазначае, што яна яшчэ з дзяцінства памяць пэзу «Тарас на Парнасе», «перешіпаную кем-то от руки, в хорошем русском переводе». Магчыма, што такі пераклад, — і можа лепшы за пераклад М. Лазінскага, — і быў. Але, на жаль, гісторыі літаратуры ён невядомы, і чытач не мае ніякіх падстаў даяраць або не даяраць дзіцячаму густу А. Н. Шунько.

Тым часам пераклад М. Лазінскага пра-шчы ўжо сваю апрабацыю як у чытача, так і ў даволі кваліфікаваных рускіх і беларускіх літаратураў. Упершыню гэты пераклад з'явіўся ў «Антологіі беларус-скай поэзіі», выдадзенай у 1948 г., у Ленінградзе, пад рэдакцыяй Н. Браўна, П. Броўкі, П. Глобта, Я. Козака і А. Пра-коўска. Затым у 1951 г. ён быў пера-друкаваны ў Маскве, у хрэстаматый С. І. Васіленка «Белорусская литература», да-пучанай Міністэрствам вышэйшай аду-кацыі СССР у якасці навучналага дапа-можніка для філалагічных факультэтаў універсітэтаў і факультэтаў рускай мовы і літаратуры педагагічных інстытутаў.

У 1952 г. у перапрабленым выглядзе пера-клад М. Лазінскага быў зноў надрукаваны ў «Антологіі беларускай поэзіі», выд-адзенай у Маскве пад рэдакцыяй А. Твар-доўскага, Ц. Гарбунова, Н. Браўна і В. Ірыніна. Нарэшце, у гэтым годзе ён з'явіўся пад рэдакцыяй М. Каліжнічова ў выданні Дзяржаўнага вучэбна-педагагічна-га выдвештва БССР.

Усе гэтыя кніжкі праглядзілі, як ба-чымы, кваліфікаванымі рэдактарамі, абмя-рававаліся на пісьменніцкіх сходах, чыталі-ся студэнтамі і выкладчыкамі, рэцэнзіра-валіся ў друку, і нішто, апроча А. Н. Шунько, не заўважыў, што пераклад М. Лазінскага — «не пераход, а кустарыш-чэство», што ў ім гэтай нехта пазнаць арыгінала.

Што-ж, магчыма, гэта і так, магчыма, што А. Н. Шунько грунтоўна прааналіза-вала пераклад і даяла свае палажэнні на фактах. Але нічога падобнага ў А. Н. Шунько няма. Ды і нехта гэтага зрабіць у заметцы на сямдзят газетных радкоў!

Жоюму перакладчыку вернаважна (ды і наогул мастацкім) тэкстаў вядома, што пры перакладах часта даводзіцца ахвяра-ваць другарудым, каб перадаць асноўнае. А вось А. Н. Шунько заўважыла, што ў арыгінале ёсць «сабакі, козы, бараны», а ў перакладзе толькі «бараны, козы», і тут-жа напрыўдзілася за сабак, якім «До-зіжнік» адказвае в праве на существо-ванне». І на падставе гэтага А. Н. Шунько абвінавачвае М. Лазінскага ў «дэсейбітстве».

Далей. Чаруўаньшы вельмі дзіжкае для перакладу чатырохрадкоўе арыгінала, якое

пачынаецца словамі «Злажыўся стрэль-бай», з цудоўнай, на нашу думку, пера-дачай гэтага месца М. Лазінскага, А. Н. Шунько катарычна заяўляе, што «чита-телю преподнесите некие олитературен-ные вытязки из текста».

Гэта — другі «довад», што пераклад М. Лазінскага — «не пераход, а кустарыш-чэство».

Трэці. Прывёбшы радкі:

Кто голову слома, кто тихо, Все лезут на гору. Беда! Как в синагоге, крик несется...

і падкрэсліваючы словы «беда» і «синаго-га», А. Н. Шунько шматзначна заўважае: «комментариев здесь не требуется». А ча-му? Наадварот, каментары вельмі патрэ-бны, таму што рэцэнзент сам не зразумёў арыгінала, дзе сказана «і, як у синаго-га, галасуюць». У гэтым выпадку слова «шко-ла» ўжыта імяна ў тым значэнні, у якім яно ўжывалася і ў народнай мове і якое І. І. Насовіч у сваім «Словаре бело-русского наречия» тлумачыць як «еврей-ский молитвенный дом», г. зн. синагога.

У заключэнне А. Н. Шунько сцвярджае: «Еще бесцеремонно становится М. Лазин-ский, когда речь идет о переводах отдель-ных слов. Здесь он делает все, что бог на душу положит. «Збрахаў» переводится, как «обманка», «стрельба» — «двустволка», «сушенка» — «платок», «семинария» — «бурса», «зрупеня» — «похлебка», «спад-ница» — «исподница» и т. д. и т. п.»

Мы яшчэ раз перачыталі пераклад М. Лазінскага і не зразумелі ўсё-ж, што разумеа А. Н. Шунько пад гэтым і т. д. і т. п. Спыхіныў таму на перакладзе толькі тых слоў, якія прыведзены ў ра-цэнзіі. Наўжо А. Н. Шунько не разумее, што ў мастацкім творы перакладчыца не асабыя словы, а сэнс, сістэма вобразаў. У арыгінале сказана:

Любля тож Тараса й паян, І воіт ні разу не збрахаў.

Сэнс апошняга радка заключаецца ў тым, што і воіт ставіўся да Тараса на-дрэмна, і таму М. Лазінік з поўным правам мо пераклаці і пераклаў гэтыя радкі на-ступным чынам:

Он и у пани был в почёте, И староста не обман.

Ік бачым, М. Лазінік і не думаў пера-кладчы слова «збрахаў» словам «обман»; ён пераклаў сэнс гэтых радкоў, і пера-кладчы правільна. Тое-ж трэба сказаць і пра словы «сушенка» — «платок», якія ў арыгінале і ў перакладзе ўжыты ў якасці параўнання.

Нам незразумела таксама, чаму ў ма-стацкім творы, які не з'яўляецца навуко-вым трактатам, нехта пераклаціць слова «стрельба» словам «двустволка» або слова «зрупеня», якое І. І. Насовіч тлумачыць як «простой деревенский суп из круп», словам «похлебка». Тое-ж самае можна сказаць і пра слова «бурса», якое, паводле азначэння слоўніка пад рэдакцыяй Д. Н. Ушакова, азначае тое-ж, што і «се-минария», толькі з'яўляецца ўстарэлым.

Такім чынам, як бачым, амаль усе «до-вады» А. Н. Шунько з'яўляюцца беспад-стаўнымі і на аснове іх нехта без пра-дзутага стаўлення да перакладчыка прышчы да тых вывадаў, да якіх прыхо-дзіць аўтар рэцэнзіі. Такія крытыка не толькі не спрыяе, а шкодзіць вількай справе папулярызаванай беларускай лі-таратуры ў перакладах на рускую мову. І на-дзівіць, што заметка А. Н. Шунько магла трапіць на старонкі такой паважанай га-зеты, як «Савецкая Беларусь».

Аркады КУЛІШОЎ, Максім ТАНК, Пятро ГЛЕБКА, Анатоль АСТРЭЙКА.

Сховішча гукаў

Кожны дзень па радыё перадаюцца і вялі

Новыя факты да біяграфіі Паўлюка Бахрыма

3 архіўныя матэрыялы

З частычнай спадчыны Паўлюка Бахрыма да нас дайшоў толькі адзін верш «Зайграй, зайграй, хлопца малы». Па сведчанню невядомага аўтара кнігі на польскай мове «Аповесць майго часу» (Паньскі, 1858 г.), у Бахрыма было тры шчыткі ўласных вершаў, якія ў 1828 г. адабраў у яго татачасны паячыцель Віленскай вучэбнай акругі сенатар Навасільцаў. Лёс гэтых шчыткаў пакуль што невядомы.

Вельмі бедныя ў нас звесткі і аб самім паэце. Вядомы толькі асобныя факты з яго біяграфіі.

Знойдзеныя намі ў фондах Гродзенскага філіяла Цэнтральнага дзяржаўнага гістарычнага архіва следзя сапраўды «ісповяданні» крест'янаў месціча Крошына свому памешчыку Юрагу» (ф. 1, оп. 2, св. 116, д. № 1334) дае магчымасць некалькі паширыць звесткі аб біяграфіі П. Бахрыма.

I

Справа пра бунт крошыніцкіх сялян уяўляе сабою вялікую папку (195 аркушаў) розных чарнавых матэрыялаў-даясенняў Гродзенскага грамадзянскага губернатара М. Т. Бабыцінскага на імя царскага Канстанціна, міністра ўнутраных спраў, сенатара Навасільцава і іншых асоб. Ёсць тут і распараджэнні, прысланыя Бабыцінскому з Пецярбурга ад царскага намесніка ў Польшчы Канстанціна, данасеныя змясціх начальнікаў, паячовага маршала, асоб, якія вялі следства ў Крошыне, копія прыговора выязнога сауда над удзельнікамі бунту, пратакол допыту княззя Магнусіўскага, Паўлюка Бахрыма, натоўніка Арлоўскага і іншых.

Па сутнасці гэта дае следзя сапраўды адна дэталіца непарэзанага адмовы сялян м. Крошына «спіновольства свому владальцу Юрагу і законным владцам», другая — крошыніцкае прыходскае ўчліццё і прэдаваемае в немет дачучення. Але абодзве справы цесна звязаны між сабою, у іх упамінаюцца адны і тыя-ж асобы.

Прозвішча П. Бахрыма сустракаецца ў матэрыялах даволі часта. (Між іншым, ва ўсіх літаратурна-навуковых матэрыялах паэт імянуецца Бахрымам, а не Бахрым, як аб гэтым сведчаць знойдзеныя матэрыялы). І гэта зразумела. Следства на крошыніцкай школе і было пачата «со слуваю» расказываемым адным з учынікоў сего ўчліццё стыхов вроднаго содержания». Гэтым вучнем быў П. Бахрым.

У нашай літаратуры м. Крошына адносіць звычайна да Слуцкага павету Мінскай губерні. Але ў першай палове XIX стагоддзя Крошына ўваходзіла ў склад Наваградскага павету Гродзенскай губерні. Да Мінскай губерні Наваградскі павет адыйшоў у 1842 годзе.

П. Бахрым нарадзіўся ў 1813 годзе. Надатаваў для гэтага сцверджанна служыць «Выписка из следственного дела о падающем на Крошинского плебана князю Магнусіўскаго подозрени в связях с Крошинскими крест'янами». Пра П. Бахрыма тут сказана: «Мальчик Павел Бахрым, 15 лет от роду, показал, что...» і г. д. (л. 82).

Дакумент датаваны 1828 годам. Гэта і дазваляе нам устанавіць год нараджэння паэта.

Аб тым, што П. Бахрым у 1828 годзе было 15 год, сведчыць і адносіна Гродзенскага грамадзянскага губернатара Бабыцінскага на імя Наваградскага земскага спраўніка ад 3 чэрвеня 1828 года (л. 44). Бабыцінскі паведамаў, што, калі ён быў у Крошыне, да яго трапілі вершы, працяганыя напаміны да загаду княззя Магнусіўскага «15-ти летним мальчином Павлом».

Бацька П. Бахрыма быў слесарам. Той-жа Бабыцінскі называе паэта «сынотамашаго слесаря». У рэспертуары Наваградскага земскага спраўніка ад 25 чэрвеня 1828 г. (дакумент № 413, л. 65) таксама гаворыцца: «15-ти летний мальчик, сын здешого слесаря, Павел...».

Дзіцячыя і юнацкія гады паэта праходзілі ў абставінах вострай барацьбы яго аднакласнікаў супраць памешчыкаў Рагівіла і Юрагі. Крошыніцкі лічылі сябе «по древней привилегии мецанами», спасылаючыся на якіясьці дакументы. Пераход у саслоўе мяшчан даваў ім магчымасць вызваліцца ад прыгоніцкай няволі.

У 1826 г. м. Крошына перайшоў ад Канстанціна Рагівіла да яго зяця Станіслава Юрагі. Апошні пазбавіў сялян невадзікіх надзелаў зямлі, якімі яны карысталіся. Сяляне вырашылі накіраваць свайго аднакласніка Казіміра Камінскага «отстоять свои права на мецанство» (л. 6). Хутка Камінскага арыштавалі.

Калі губернскае праўленне адмовіла крошыніцам «прэдаставленні ім по древней привилегии мецанских прав», сяляне ўбунтаваліся. Яны адмовіліся працаваць на памешчыка Юрагу. У Крошына прыехаў Гродзенскі грамадзянскі губернатар Бабыцінскі.

Баючыся, што бунт крошыніцкіх сялян можа распаўсюдзіцца на суседнія вёскі, улады накіравалі ў Крошына ўвод салдат Валыскага ўласнага палка (дакумент № 5793, л. 46). Неўзабаве сюды прыбыла 9-я мушкетёрская рота Літоўскага пяхотнага палка. Камандзір Літоўскага асобнага корпусу барон Розен абав'язваў камандзіра роты капітана Нікалаева «содействовать в приведении в послушание крест'яны свому владельцу» (дакумент № 2515, л. 54).

Крошыніцкім зацікавіўся Пецярбург. 23 мая 1828 г. на імя Бабыцінскага са сталіцы прышло распараджэнне неадкладна данесці міністру ўнутраных спраў аб прынятых мерах супраць сялян.

Губернскае праўленне накіравала ў Крошына групу чыноўнікаў, у тым ліку саветніка Івароўскага, новаградскага паячовага маршала Вэршчакі і іншых. Спешна была назначана ваеннаследная камісія (дакумент № 5451, л. 54).

Да судовай адказнасці прыцягвалася сорак чалавек. Суд прыгаварыў 31 чалавека да прагнання праз строй, а Камінскага, Ермакоўскага і Шылоўскага — да пакарання бізунамі і сямкамі на катаргу.

Ужо ў юныя гады П. Бахрым быў звязаны з моцнымі і смелымі людзьмі — кіраўнікамі крошыніцкага бунта Шылоўскім і Камінскім. Апошні прадаваў ў князю Магнусіўскага. З матэрыялаў следства відаць, што яны «почтительно следователями и полицейской властью главными зчичниками неповиновения и возмущения» (л. 142).

У Магнусіўскага прадаваў і Паўлюк Бахрым. У многіх матэрыялах следства гаворыцца, што ён «находился в услужении у кс. Магнусіўскаго» (л. 93). З Камінскім і Шылоўскім ён, такім чынам, сустракаўся штодзённа. Яны і выходзілі ў маладога паэта нянавісць да прыгонскага ладу.

II

Ік відаць з матэрыялаў следства, у час бунту крошыніцкіх сялян П. Бахрым распаўсюджаў вершы, змест якіх сімвет в виду возвращение крест'яны (л. 154).

Прыхаціўшы ў Крошына па справе непадпарадкавання сялян памешчыку Юрагу, Бабыцінскі выявіў верш пад назвай «Размова хлопав» (72 радкі, л. 42-43) уяўляе сабою варыянт верша Яна Варшчэўскага «Разумны мужычок». Аднак у «Размовы» маюцца радкі, якія адсутнічаюць у друкаваным таксама гэтага твора і, магчыма, не належыць яму Я. Варшчэўскага. Гэтыя радкі маюць ярка выяўленае антыпрыгоніцкае накіраванне. Прыкладна так прыкладу, наступную строфу:

Дзяцюкі! Худо нам жыць,
Пакіньце прыгон службу,
Зробім вольнасць і ўроч
Нас ураднік не будзе сеч.

Улады расцанілі «Размову хлопав» як ліходны твор, які можа «провоцирует беспокоейство среди крест'яны» (л. 161). Пачалося следства, у ходзе якога давалі свае паказанні многія асобы, у тым ліку князь Магнусіўскі, настаўнік масюва школы Арлоўскі, а таксама Паўлюк Бахрым, з вуснаў якога чыноўнік губернскага праўлення Нервалодаў і пачуў гэты верш.

Паколькі П. Бахрым вучыўся ў Крошыніцкай школе і змест верша яму паведаваў настаўнік Арлоўскі, следзя камісія зацікавілася станам выкладання ў школе і палітычнай надзеянасцю настаўніка Парфіяновіча, Арлоўскага і князю Магнусіўскага.

Рассялеванне вылося на загаду царскага Канстанціна. За ходам следства ўважліва сачылі паячыцель Віленскай вучэбнай акругі сенатар Навасільцаў (дакумент № 812, л. 91), ректар Віленскага ўніверсітэта прафесар Пеліван (дакумент № 552, л. 92), а таксама Гродзенскі грамадзянскі губернатар Бабыцінскі.

Ік трапіў да П. Бахрыма верш «Размова хлопав»? Настаўнік школы Юрый Арлоўскі паказаў на следстве, што гэты верш ён пачуў ад якогасьці адстаўнога ўнтар-афішара Ерыжковіча, які ў 1812 г. сінхвіў на некаторы час у Крошыне. Па яго словах, Ерыжковіч «научен был мужичьих каких-то стихов». «С 1823 г. — заявіў Арлоўскі, — обучаю писать здешого мальчишка Павла Бахрыма, для хорошого изучения почерка дал оные стихи ему». Перапісваючы «Размову хлопав», Бахрым «научился оные стихи наизусть» (л. 82).

Тое-ж самае на следстве паказаў і П. Бахрым: «Назад тому 5 лет обучался писать у здешого костелянского органиста Орловского, получил для хорошого почерка данные какие-то стихи, и такювые наизусть научился. Но в крошинских крест'яными малейшого спомени не имел, сказавших стихов никогда не говорил, ибо заведомо занят услугою около своего большого господина плебана Магнусіўскаго» (л. 82).

Магчыма, што «Размова хлопав» і трапіла ў Крошына праз Ерыжковіча. Але негды не заўважыць, што матыроўка прычыны перапісвання П. Бахрым гэтага верша («для хорошого почерка») вельмі пераказнальная, і была выкарыстаная імкненнем ухліццё ад судовай адказнасці. У гэтым плане становіцца зразумелым, чаму П. Бахрым гаворыць, што з сялянамі ён не меў сувязі і верша нікому не чытаў.

Паячыцель школ Гродзенскай губерні Брадоўскі, які праводзіў расследаванне, відаць, быў не зацікаўлены ў тым, кідка сэрва аб «зловредных стихах» атрымала шырокую агалоску, бо гэта сталіца над удар самота Брадоўскага. Крошыніцкая школа была яму падначаленай, кантралюваў за працяг школы, як адначыў у адным даясенняў Бабыцінскі, быў у яго боку вельмі слабым. Восць чаму ў сваім данасены на імя ректара Віленскага ўніверсітэта Брадоўскі пісаў: «Поводом к произношению стихов слугою кс. Магнусіўскаго Павлом Бахрым... было одно только утешение, не предвидя и не змечая в них ничего важного. Произносивший стихи мальчик, 15-летний сын слесаря Павла Бахрыма, обучался в училище только алфавиту, а выучился читать и пи-

сать в плебани, но он уже давно вое не состоит учеником Крошинского училища, а находится в услужении у кс. Магнусіўскаго» (дакумент № 552, л. 93—94).

Не згадваючыся з вывадамі Брадоўскага, Бабыцінскі пісаў у рэспертуары на імя Навасільцава ў канцы 1828 года: «Надобно быть другому подобному Брадоўскому, чтобы сии слова (Бахрыма.—І. Б.) принимались за правду... Я весьма уверен, что тот самый 15-ти летний мальчик кс. Магнусіўскаго, который в бегство мое в Крошыно рассказывал стихи сии наизусть перед чинювником моим для особых поручений Нервалодавым, и написал ему копии оных, если бы знал, что стихи сии обратят на себя внимание правительства и за оных будет производиться следствие и расспросы, то равным образом оставался бы в молчании и никакие бы расспросы не склонили бы к даче оных показаний... Господин Хрестович удостоверяет, что он также слышал упомянутые стихи, произносимые служачими у кс. Магнусіўскаго мальчишками, следственно, произносил оные не один мальчик Бахрым, но и другие мальчики без сомнения также, в Крошинском училище обучавшиеся» (дакумент № 11185, л. 154).

Бабыцінскі рэшуча абв'язвае думку Брадоўскага аб тым, што П. Бахрым заучыў напамінь і чытаў гэты верш толькі для «утешения своего», не разумеючы яго сэнсу і зместу: «Ибо довольно прочесть стихи сии, — піша Бабыцінскі, — чтобы видеть в них ухищренность сочинителя к удержанию во вседневной памяти крест'яны производившая ими при французской буйства на счет их помещиков и ненависти их настоящему порядку вещей... Мальчик Бахрым есть из числа учеников означенного училища. Стихи он усно затвердил наизусть, рассказывая потом оные при всяком случае и делая с оных копии» (л. 163).

III

У 1828 годзе, як сведчаць прыведзеныя вышэй матэрыялы, П. Бахрым прадаваў у князю Магнусіўскага. Адначасова ён наведваў заняткі ў школе.

Крошыніцкая школа адіграла значную ролю ў жыцці паэта. Знаходзілася яна праў перабіні. Афіцыйна кіраваў ёю князь Магнусіўскі. Аднак пастаяннымі настаўнікамі былі Парфіяновіч і Арлоўскі — абодва з крошыніцкіх сялян.

У матэрыялах следства і іншых дакументах, якія знаходзіліся ў сэрвае пра бунт крошыніцкіх сялян, Парфіяновіч называецца «смутьяном». Памешчык Юрага казаў аб ім на следстве: «Учитель Матвей Парфиянович, одешний крест'янин, наравне с прочими возмущенным, ослушный двору. Не способен вынуть юнашество в послушание правительству и дворовой власти. Сам даже удалялся в Новогрудок для подписания прошения крест'яны».

От такювых учителей собираемые в школах дети не столько могли научиться молитвам, сколько рассуждением о привилегиях, вольности и крепкой несправости к повиновению дворовых приказов» (л. 87).

Тое-ж самае заявіў ваенна-следзя камісія і князь Канстанцін Рагівіла. На яго словах, вучні маглі навучыцца ад Парфіяновіча і Арлоўскага толькі «упорству в сопротивлении законным властям», думкам «о свободе и земле» (л. 89).

У Крошыніцкай школе існавала атмасфера, варажы памешчыкам і прыгоніцкаму ладу. Бабыцінскі не без падастаў даносіў Навасільцаву «о вредности Крошинского училища как в отношении к владельцу, так и к правительству» (л. 160). На думку Бабыцінскага, вучні Крошыніцкай школы наизусть не меншую долю адказнасці за бунт суіраць памешчыкам, чым дарослыя сяляне, бо яны «рассказывают возмущительные стихи» (л. 194).

У нашым літаратурна-навуковым накіраванні сцвержана, што П. Бахрым вучыўся чытаць і пісаць па-беларуску ў «пратра-ціна» востраго сельскага князю-нароўніка Магнусіўскага» (гл. артыкул С. Майхрочвіча ў часопісе «Польмя» № 9, 1952 г., стар. 133).

Следства высветліла, што Магнусіўскі нікому не даваў вершаў, якіх-б маглі зрабіць «влияние на умыслы крест'яны». Уяты пад паліцэйскі нагляд, кождя абнававаўся толькі ў дрывным кіраўніцтве школай і ў тым, што перадаверны выкладанне «ненадежным людям» Парфіяновічу і Арлоўскаму.

На жаль, у следзя справе няма доказаў таго, што Навасільцаў адабраў у П. Бахрыма шчыткі з яго вершамі. На наш погляд, мала верагодна, каб Навасільцаў асабіста прыязджаў у Крошына. Ва ўсім выпадку, у перыяд 1826—1829 гг. яго там не было, інакш гэта-б адзначалася ў якіх-небудзь дакументах.

Навасільцаў і Пеліван не прыязджалі ў Крошына і пасля 1829 года, бо ў снежні месяцы таго года Магнусіўскі намер (дакумент 678, л. 178). Па сведчанню-ж аўтара кнігі «Аповесць майго часу» П. Бахрым чытаў Навасільцаву свае вершы ў прысутнасці Магнусіўскага.

Застаецца чакаць новых архіўных матэрыялаў.

Постукі шчыткаў з вершамі П. Бахрыма неабходна, на нашу думку, праводзіць у першую чаргу ў вільніцкіх архівах. У Вільнюсе жыў сенатар Навасільцаў, і сшыткі паэта, калі яны сапраўды былі ў яго адабраны, павінны знаходзіцца ў сэрвах паячыцеля Віленскай вучэбнай акругі, у склад якой уваходзілі і навукачальныя ўстановы Гродзенскай губерні.

Ісідар БАС.

Тэатральная хроніка

Набліжаецца канец зімовага тэатральнага сезона і пачатак летніх гастрольей. Трэця мая закрылася заслона ў тэатры імя ЛКСМБ, і калектыў паехаў на гастролі ў Магілёў. Пінскія артысты накіруюцца ў Рэўна (УССР). Свае апошнія спектаклі неўзабаве пакажуць і рэспубліканскія тэатры.

Тэатр імя Янкі Купалы

Сёння заканчваецца работа над пастаюнкай «Дачкі пракурора» Яноўскага (рэжысёр В. Гаксбург, мастак А. Хашкоўскі). У калектыве праходзяць рэпетыцыі «Чайкі» Чэхава, якую ставіць Л. Мазалеўская і Чэхава, якую Пісару. Пачата праца над каафармляе І. Пісару.

У адрозненне ад мінулых год летнія гастролі купалаўнаў будуць праведзены толькі ў БССР — у Гродна, Баранавічах, Брэсце і ў Пінску. Арганізацыя паказ калгаснікам лепшых спектакляў.

Група артыстаў будзе здымацца ў кінофільме «Хто смеецца апошнім» і для гэтай мэты выедзе ў Ленінград.

Асенні сезон у Мінску пачнецца ў верасні спектаклем «Чайка».

Рускі драматычны тэатр БССР

— Апошній пастаюнкай сезона, — сказаў дырэктар Рускага драматычнага тэатра БССР А. Гантман, — з'явіцца «Авечая крыніца» Лопе дэ Вега (рэжысёр Е. Маркава, мастак Е. Трошына-Дайнека). Мы даўно працуем над гэтым буйнейшым творам класіка іспанскай драматургіі і з вялікім цікавасцю сустрачамся з гледачамі.

У рэпертуарным плане — «Смерць Тарэціна» Сухана-Кабалына (пастаюнка В. Фёдарова, афармленне А. Грыгар'янца) і «Галы вандраванні» Арбузава (пастаюнка Е. Маркава, афармленне Е. Трошына-Дайнека).

Галоўны рэжысёр В. Фёдаруў разам з галоўным мастаком А. Грыгар'янам рыхтуюцца таксама да сінхвінага ўвасоблення «Бані» Маякоўскага.

На летнія гастролі тэатр выедзе ў чэрвень і ліпені. Ён наведае Одэсу і Нікалаеў, дзе пакажа «Порт-Артур», «Шакаль», «Барвары», «Кароль Лір», «Што пасееш, тое і пажнеш» і іншыя спектаклі.

У тэатры оперы і балету

— Тэатр оперы і балету, — гаворыць дырэктар У. Лубіной, — да канца сезона мяркуючы выпусціць новыя оперныя пастаюнкаў «Барыс Годуноў» (рэжысура Л. Александроўскага, мастак афармленне С. Нікалаева, дырыжор Л. Любімаў) і «Фра-д'авало» (рэжысура А. Маралёва, мастак афармленне П. Масленнікава, дырыжор Т. Каміліцава).

Артысты балету пачалі працаваць над пастаюнкай «Лаўрэніс» Крэйна (рэжысёр — балетмайстар С. Дрычын, дырыжор І. Абрамсі, мастак М. Білшч). Прэм'ера новага балету мяркуюцца паказаць у час летніх гастрольей у Яраслаўлі і ў Іванаве.

Улічваючы грамадскую крытыку рэпертуару опернага тэатра, дырыжоры і мастакі кіраўніцтва прымаюць захады да стварэння новых беларускіх спектакляў. Устаноўлены творчы сувязі з пэтам Максімам Танкам і кампазітарам Д. Лукасам, якім заказана опера на паэме «Нарач». Новы балет па матывах паэмы Якуба Коласа «Сымон Музыка» збіраецца пісаць Я. Цікоці (аўтар лібрэта М. Клімковіч).

Тэатр імя Якуба Коласа

— Калектыў тэатра імя Якуба Коласа, — расказваў дырэктар І. Дорскі, — у май закончыў работу над апошнімі спектаклямі сезона. Рэжысёр А. Скібеўскі ставіць п'есу Волскага «Машка» ў мастацкім афармленні Б. Кнобэла. Новы спектакль на п'есе Сабка «Капітан Коршун» будзе паказаны ў пастаюнкаў Н. Лойтэра і афармлены Я. Нікалаева.

У чэрвені і ліпені намечаны гастролі коласаўнаў у Харкаве і Гомелі.

У Гродзенскім тэатры

Заўтра — апошні спектакль зімовага сезона ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры. 21 мая паказам п'есы Кучара «Гэта было ў Мінску» пачынаюцца гастролі калектыва ў Калінінградзе. У жніўні абдуцця выступленні гродзенцаў у Вішэку. Дырэктар І. Рудзік паведамаў, што гадавы рэпертуарны план выкананы. Гледачы абласнога цэнтра і калгаснікі азнаёмліліся з пастаюнкамі «Госці» Зорына, «У бязым садзе» Саладара, «Валенціянска ўдава» Лопе дэ Вега і «Марыя Тюдор» Гюго.

Апошні новы спектакль сезона «Еўгенія Гранд» (па Бальзаку).

Семинар кампазітараў

Для аказання творчай дапамогі маладым кампазітарам Саюзам савецкіх кампазітараў Беларусі арганізаваны ў Мінску пастаянна дзеючы семінар. Слухачы вывучаюць паліфонію, інструментуючку, тэорыю музыкі і салыфеджы.

Для заняткаў запрошаны выкладчыкі кансерваторыі і прафесійнай кампазітары. Апрача таго, для аказання кансультацыйнай дапамогі мастацкай самадзейнасці кампазітары Беларусі выязджаюць у гарды рэспублікі.

М. ПІГУЛЕЎСКІ.

На мінскім стадыёне «Динамо». Сустрача ленинградскай каманды «Працоўныя рэзервы» і мінскага «Спартака».

Спартыўнае лета

Красавіцкія дажджы саспавалі настроі многіх спартыўных бальшчыкам Мінска. З-за гэтых дажджоў не быў сөөчосава падрыхтаваны цэнтральны стадыён Беларусі — мінскі стадыён імя Н. С. Хрушчова паміж мінскімі спартакаўнамі і ленинградскімі «Зенітам».

Мінская каманда апраўдала надзеі сваіх шматлікіх прыхільнікаў. У той дзень яна дабілася сваёй другой перамогі.

Затое ў першы дзень мая трыбуны стадыёна былі перапоўнены. У гэты дзень мінскія спартакаўны прымаўлі ў сваім горадзе неаднаразавага чэмпіёна Савецкага Саюза — футбольны калектыў Цэнтральнага Дома Савецкай Арміі. Цікава адзначыць, што да гэтага футбольны Мінска дванаццаць разоў сустракаліся ва ўсесаюзных чэмпіянатах з камандай Савецкай Арміі. Толькі ў двух сустрачах мінчане здолелі дасягнуць нічыянага ліку, а астатнія — прайралі.

Сёлетняя вясна з'явілася пераломнай для спартыўнага жыцця ў Мінску. Упершыню футбалісты ЦДСА прайралі мінчанам. У іх вароты быў забіты адзін гол.

У гэты-ж дні тэлеграф прынёс другую радасную вестку аб новай перамозе, якая дасягнула беларускіх майстраў спорту, уладжэнням Крычова — Міхаілам Крываносавым. Выступачы на спартоўніцтвах у Нальчыку, ён паслаў молат на 60 метраў 74 сантыметры і ўстанавіў новы ўсесаюзны рэкорд. Вынік Міхаіла Крываносава з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

Прыклад лепшых майстроў спорту пераймае наша жшцерадасная моладзь. Так, новай рэкардсменкай Беларусі са скачкаў у даўжыню з разбегу стала мінчанка Галіна Лук'янава. У дзень Перамогі, 9-га мая, на стадыёне «Динамо» Галіна Лук'янава зрабіла скачок на 5 метраў 67 сантыметраў. Беларуская спартсменка заваявала з'яўляецца чэмпіёнствам у свеце за ўсю гісторыю лёгкай атлетыкі.

чэмпіёна мацнейшай каманды, прайдуць сотні спартыўных прышынстваў у калгасах і МТС, на фабрыках і заводах, у школах, тэхнікумах і інстытутах